

KAF-T

Regeringskansliet
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc@regeringskansliet.se
Ert dnr. S2025/01618

Yttrande över Förenklingsrådets förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol

Kommunala alkohol- och tobakshandläggares förening, KAF-T, har ombetts inkomma med yttrande över ovan rubricerat förslag från Förenklingsrådet. Föreningen är en yrkesförening för kommunala handläggare som idag samlar nära 300 medlemmar i landet som tillsammans besitter mycket stor kunskap och erfarenhet av att tillämpa alkohollagen och anslutande föreskrifter.

KAF-T vidhåller sina ställningstaganden i sitt yttrande över remissen SOU 2024:23 En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. Förenklingsrådets förslag så som det utformats och presenterats i remitterad rapport avstyrks eftersom KAF-T inte anser att förslagen är tillräckligt genomarbetade och beredda.

KAF-T lämnar i övrigt följande synpunkter.

Förenklingsrådets förslag bör inte läggas till grund för ändrad lagstiftning utan fortsatt utredning

Förenklingsrådets uppgift är att lyfta fram förenklingsförslag från näringslivet, 19 a § i förordning (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket. Någon uppgift att förutsättningslöst bedriva utredningsarbete eller att beakta för alkoholpolitiken centrala utgångspunkter som folkhälsan har inte rådet och förslagen så som de presenteras har därför ett alltför ensidigt fokus. Perspektiv utöver det näringspolitiska saknas i förslaget och i sammanhanget får särskilt lyftas fram att förarbetena till alkohollagen tydligt anger att i valet mellan företagsekonomiska och folkhälsopolitiska skäl ska folkhälsan ges företräde, prop. 1994/95:89 s. 106.

Någon sakkunnig i alkohollagen har inte deltagit i beredningen hos Förenklingsrådet på det sätt som experter normalt förordnas i utredningar vilket KAF-T ser som en brist.

Att Förenklingsrådets förslag i nu remitterat ärende inte är lämpat att läggas till grund för ändringar i alkohollagen framgår tydligt genom att följdändringar och analyser av lagstiftningen i sin helhet saknas i rapporten. Rådet skriver också på sidan 61 under rubriken

5.7 att de inte haft tid eller utrymme att se till behovet av eventuellt ytterligare ändringar och följdändringar i alkohollagen.

När så stora förändringar som nu föreslås presenteras måste höga krav ställas på förslagets kvalité. Förenklingsrådets förslag når enligt KAF-T:s uppfattning inte upp till de krav på beredning och genomarbetning som kan förväntas av förslag som ska läggas till grund för ändrad lagstiftning.

Konsekvenser av Förenklingsrådets förslag om att avskaffat mat- och kökskrav utan följdändringar

Genom att på det sätt som föreslås upphäva bestämmelsen i 8 kap. 15 § alkohollagen och att göra ändringar i 8 kap. 4 § alkohollagen utan att se över behov av relevanta följdändringar skapar olyckliga skillnader i lagstiftningen.

Exempelvis skulle servering av folköl med stöd av 8 kap. 8 § alkohollagen under en konsert för en äldre publik kräva matservering, men inte försäljning av alkoholisk eller sprit-shots till ungdomar från en inhägnad yta på en badstrand. Restauranger med matservering som ska arrangera provsmakning skulle behöva lämna en anmälan enligt 8 kap. 6 § alkohollagen om att de i samband med provsmakningen inte ska servera mat, trots att matkravet föreslås avskaffas. På särskilda boenden för äldre krävs fortsatt matservering enligt 8 kap. 1 b § alkohollagen om de vill arrangera en fredagspub, men matserveringskravet upphör om boendet söker serveringstillstånd.

Motiven för att begränsa antalet tillfälliga serveringstillstånd försvinner och medför att tillfälliga tillstånd bör kunna beviljas för ett obegränsat antal tillfällen per år eftersom det inte längre finns något konkurrensmotiv att neka tillfälliga tillstånd i stor omfattning eller under långa perioder.

Enligt Förenklingsrådets slutsats behövs inte längre det så kallade pausseringstillståndet eftersom matkravet slopas, men rådet föreslår ingen övergångsbestämmelse och det är då oklart vad som ska hända med befintliga tillstånd. Det behöver tydliggöras om befintliga pausseringstillstånd ska omvandlas till stadigvarande tillstånd till allmänheten eller om de upphör att gälla i sin helhet eftersom tillståndstypen inte längre då finns.

Myndigheterna behöver tid för omställning

Folkhälsomyndigheten behöver göra ändringar i en rad av sina utfärdade föreskrifter exempelvis om catering, kunskapsprov och statistikrapportering. Med hänsyn till den tid myndigheten behövt för att ändra sina föreskrifter vid andra lagändringar exempelvis införandet av lag om tobak och liknande produkter, lag om tobaksfria nikotinprodukter och nu senast införandet av gårdsförsäljning bör ändringar i alkohollagen inte göras den 1 juli

2026 som rådet föreslår eftersom nya nödvändiga föreskrifter troligen inte skulle hinna vara på plats till införandet.

KAF-T vänder sig emot Förenklingsrådets beskrivning av vår arbetssituation så som den beskrivs på sida 55 i rapporten. Att bedöma om en meny och ett kök uppfyller kraven tar inte lång tid och det frigörs ingen tid eftersom en i grunden ändrad kravställning för serveringstillstånd genererar nya områden som kräver utredning. Det handlar då främst om nya företag där det krävs en gedigen utredning av den ekonomiska lämpligheten, brandskyddsbedömningar ska göras av nya typer av utrymmen och prövningen av alkoholpolitiska olägenheter enligt 8 kap. 17 § alkohollagen behöver göras väsentligt större när det inte längre handlar om alkoholservering i den kontrollerade miljön som en restaurang utgör.

Även andra lagstiftningar som ordningslagen och spellagen innehåller bestämmelser kopplade till serveringstillstånd som kan behöva ses över.

Ett slopat mat- och lokalkrav öppnar främst för andra verksamheter än restauranger att servera alkohol

I sitt förslag återkommer rådet hela tiden till begreppet restaurang, men KAF-T bedömer att förslaget främst öppnar för andra verksamheter än restauranger att bedriva alkoholservering. Förenklingsrådet har inte definierat vad de anser utgöra en restaurang begreppsmässigt, men i alkohollagen har en praxis utvecklats kring bland annat lokalens utrustning och standard. Genom att helt slopa kraven kan det ifrågasättas om serveringen alls längre måste ske i en restaurangliknande miljö.

Som exempel på verksamheter som redan idag efterfrågat möjligheten att servera alkohol kan nämnas pop-up barer i parker och på stränder och så kallade partybussar som hyrs ut till bland annat gymnasiestudenter för att åka runt och förtära alkohol i städer men som idag inte kan beviljas tillstånd. Andra exempel på nya arenor där det öppnas för alkoholbarer är glasskiosker, butiker, minigolfbanor, badhus och liknande aktivitetscenter både inom- och utomhus. Även campingplatser, stugbyar och idrottsarenor är tänkbara nya platser där alkohol kan serveras mer fritt.

KAF-T konstaterar att även verksamheter riktade till ungdomar eller verksamheter på platser där barn och ungdomar vistas som omfattas av möjligheten att ha serveringstillstånd med ett slopat mat- och kökskrav. En bedömning enligt 8 kap. 17 § alkohollagen ska förvisso göras i varje enskilt fall, men med en så kraftig utökning av möjligheten för olika verksamheter att bedriva alkoholservering behöver bestämmelsen ses över och skärpas så att det blir tydligt hur sociala motiv som exempelvis skyddet för barn och unga ska beaktas i tillståndsprövningen.

Det har inte heller gjorts någon bedömning av alternativa lösningar så som ett slopat kökskrav, men bibehållet krav på matservering. Förenklingsrådet har i stället på sidan 65 i sin utredning avfärdat alla andra lösningar. KAF-T efterlyser seriösa genomlysningar av de alternativa förslagens konsekvenser för folkhälsan och företagen, exempelvis om kökskravet slopas men kravet på att tillredd mat ska tillhandahållas kvarstår.

Förslagen till ändringar i 8 kap. 4 § alkohollagen behöver ses över

Om cateringtillstånd så som föreslås inte längre kräver köks- eller verksamhetslokaler finns inte heller möjlighet för tillsynsmyndigheterna att bedriva tillsyn hos alla verksamheter eftersom cateringen då i praktiken kan bedrivas från en verksamhetsutövers privatbostad.

Med de föreslagna ändringarna öppnas möjligheten upp för rena alkoholleveranser i de kommuner som trots Folkhälsomyndighetens och länsstyrelsernas kritik fortsatt tillåter så kallad microcatering till privatpersoner. En privatperson skulle då kunna beställa hem alkohol och en färdigrätt som "cateringfirman" hämtar hos en snabbmatsrestaurang och kör hem till kunden. I de kommuner som praktiserar microcatering lämnas maten och alkoholen över till kunden och "cateringfirman" lämnar platsen. I praktiken blir det en förtäckt otillåten alkoholförsäljning.

Ökat tillsynsbehov och kostnader för tillsynen

Minskade krav för att erhålla ett tillstånd medför ett ökat krav på tillsyn, inte minst när det kommer till alkoholservering. Här finns risk att den som bedriver alkoholservering utan matservering behöver ett tätare intervall för tillsyn, vilket skulle innebära högre tillsynsavgifter för hela kollektivet i kommuner som tillämpar fasta avgifter.

Verksamheter som inte har någon matservering omfattas inte heller av kravet på personalliggare. Vi vet att restaurang- och nöjesbranschen är högriskverksamhet för ekonomisk brottslighet och fusk. Det skulle krävas mer kontroll av ekonomisk lämplighet och bokföring med mera från kommunerna som också ytterligare skulle driva kostnaderna både i tillståndsgivningen och i tillsynen. Dessutom vore det negativt för konkurrensen om tillsyn och kontroll inte sker på lika villkor.

Matservering och eget kök som verktyg för att minska tillgången till alkohol

Förenklingsrådet kan i sitt förslag sägas utgå från att syftet med matserverings- och kökskravet enligt alkohollagen är att begränsa etableringsmöjligheterna för restaurangföretagare. Det är fel. Syftet med bestämmelserna är att dämpa alkoholkonsumtionen och på så sätt minska skadorna och alkoholens negativa effekter.

Att det finns en kostnad kopplat till etablering av restaurangverksamhet bidrar förvisso till att hålla borta oseriösa företag och verksamheter som inte tar sig an den socialt ansvarsfulla

KAF-T

uppgiften att servera alkohol på ett bra sätt, men det är inte syftet med reglerna. Vi handläggare i KAF-T som dagligen arbetar med serveringstillståndsansökningar känner inte heller igen oss i beskrivningen av de kostnader som en etablering innebär. Det är sällan det byggs helt nya kök. Oftast tar en verksamhet över en annan verksamhets lokal och utrustning till väsentligt lägre kostnader än de som Förenklingsrådet beskriver.

Kopplingen mellan krav på matservering och berusningsgrad

Förenklingsrådet kommer själva fram till slutsatsen att risken för våldsbrott och alkoholrelaterade olyckor idag är som högst i anslutning till verksamheter där det idag inte serveras mat i någon reell utsträckning så som vid nattklubbar och tillfälliga arrangemang som festivaler. Trots detta anser de inte att ett slopat matkrav för alla verksamheter skulle medföra någon beaktansvärd risk för att samma utveckling sker i andra verksamheter.

Rådet hänvisar också till de lättnader som gjorts i Finland och skriver att det inte finns någon forskning som visar att det medförde några ökade skador. Här får först och främst framhållas att ändringarna i Finland sammanföll med pandemin när hårda restriktioner rådde och gäster helt saknades på krogarna.

KAF-T konstaterar att det finns rapporter från Finland¹ som visar att barn- och ungdomars alkoholkonsumtion av främst alkoholisk ökade efter reformen 2018 och leverskador blev vanligare samtidigt som dödsfallen kopplade till alkoholkonsumtion ökade med ungefär 10%.

Stockholm den 16 december 2025

Andreas Rosenblad
Ordförande i KAF-T

¹ [När liberaliseringen syns i skadestatistiken – en evaluering av alkoholreformen 2018 | NVC](#)